

Laatste verzen

Jacqueline van der Waals

bron

Jacqueline van der Waals, *Laatste verzen*. De Waelburgh, Blaricum 1923 (tweede druk)

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/waal007laat02_01/colofon.php

© 2017 dbnl

Vogels.

Daar is een fijn gekwetter in de lucht
Van vele vogelkelen,
Mij blijft dit lichte vogelengerucht
Alwaar ik ga, omspelen.

Het is het tjlpend lief geluid,
Het fijn gepiep van musschen,
't Is nu en dan met ver gefluit
Een merelstem daartusschen.

Het is het zacht en blij gekweel
Van meezen en van vinken,
Die even soms uit vrijer keel
Een voller slag doen klinken.

Ze zeggen, dat het zomeren zal,
Reeds zwellen alle knoppen,
De elzekatjes bengelen al
Naast de oude elzepropfen.

Maart.

't Is pas Maart, de winterweiden
Dragen nog een waasje wit
En de zwarte akkers beiden
't Zaad nog naakt en omgespit.

Maar de musschen in de boomen
Piepen al met luid misbaar
En de fijne katjes komen
Reeds aan wilg en hazelaar.

't Is al Maart, de dagen lengen
En de zon begint alvast,
Op de wei wat kleur te brengen
Met een lichte schilderskwast.

Nog een maand en allerwegen
Kient het veld en kleurt de wei;
Nog een maand of twee gezwegen,
Dan is 't bloeimaand, dan is 't Mei!

Als November is gekomen... Rondeel.

Als November is gekomen
En de regentijd breekt aan,
Als de boomen in de laan,
- Ach, de bladerlooze boomen! -

Om de glorie, hun ontnomen,
In den mist te schreien staan,
Als November is gekomen,
En de takken traan op traan

Op den vochten grond doen stroomen,
Waar de bladerkens vergaan
Na hun goude' Oktoberdroomen
En hun korten vrijheidswaan -
Als November is gekomen...

Avond op het balcon.

Wij zagen zwijgend naar het dalen
Der langzaam ondergaande zon,
Terwijl de laatste zonnestrallen
De zuilen roodden van 't balcon;
Wij ademden de zoele geuren
Van lindebloesem en van hooi
En keken naar het stil verkleuren
Van 't aardsch en van het hemelsch mooi.

Maar, toen het bloeiend licht verdorde,
En 't purper somber werd en koud,
Is ook mijn hart bedroefd geworden
En stervensmoede en stervensoud;
Nog even hield een vaag verlangen
Mijn doodsche droefheid zacht gekleurd
En als een geur, die loom blijft hangen,
Het ledig van mijn ziel doorgeurd.

En zachtkens, naar mij toegedragen
Door d'avondwind, klonk uit de vert'
Het rollen van een boerenwagen
En 't was, of daar gezongen werd;
Reeds naderden de paardehoeven
En vredig uit het stil verschiet
Vernam mijn oor het slepend droeve
Gezang van een godsdienstig lied.

De wagen kwam, toen klonk het spelen,
Waarmee de zang werd begeleid
Uit boersche manne- en vrouwekelen
Wat ruw en vol luidruchtigheid,
En eensklaps brak door de avondstonde
Een schelle lach uit vrouwemond...
En mijn ontschoeide voeten vonden
Op aard geen plekje heil'gen grond.

Waarmede moet het zout gezouten,
Dat smakeloos geworden is? -
En hunk'rend naar het veilig kouten
Daar binnen om den avonddich
Vroeg ik een vraag. Mijn woorden braken
Den druk, die in de stilte lag
En pijnlijk werd, - en wij bespraken
De plannen voor den naasten dag.

Herfst.

Vreemd, dat boom en tak zoo stil staan
In het gouden licht vandaag,
Dat de bladertjes zoo stil gaan,
't Een na 't ander, naar omlaag.

Dat het zonlicht zoo voorzichtig
Door de ijlheid straalt van 't lof,
En het groene blad doorzichtig
En veel eed'ler maakt van stof,

Dat het windje in de twijgen
Zoo behoedzaam gaat te werk
En alleen wat blaadjes zijgen
Doet op 't pad en 't bloemenperk,

Zonder 't wazig diep te raken
Waar de groene schemer blauwt,
Of den goudglans schuw te maken
In het ijlbebladerd hout,

Of te roeren aan den vijver,
Waar zeer statiglijk en traag
Twee voorname zwanen drijven
Met hun spiegelbeeld omlaag,

En wat late najaarsrozen,
Als bewasemd amethyst,
Al den weemoed van hun broze
Schoonheid heffen in den mist.

Oktober.

De blaadjes waaiden
Langs alle wegen,
De blaadjes draaiden
In kringen rond -
Ik liep te drentelen
En kwam ze tegen,
Ik zag ze wentelen
Over den grond.

Het was Oktober,
Wanneer de blaren,
Rood als rood koper,
Of geel van kleur,
In dichte scharen
Neer komen strijken -
Ik liep te kijken
En snoof den geur.

Moed.

Geef mij den moed om onrecht te onderkennen,
Ook waar 't door eeuwen van gebruik gewettigd wordt,
Den vasten wil aan onrecht nooit te wennen,
Ook waar de macht, het weg te nemen, schort.

Doch zoo ik spreek, het zij geen laf opstandig klagen,
En waar ik zwijg, 't zij nooit, verwonnen door den tijd,
Indien ik licht mijn leed en dat van andren drage,
't Zij wijl mijn liefde weet, dat Gij de Liefde zijt.

In Memoriam Mevr. H.-Pr.

'k Heb bij Uw sterven niet geschreid,
Het was de tijd,
Voor u om heen te gaan,
Maar 't weten, dat gij niet meer zijt
Doet toch weemoedig aan.

Ik heb uw stil gelaat bestaard,
Van 't geen gij waart
Den dooden, leegen vorm,
Dien gij gelaten hebt op aard
Ten prooi aan made en worm.

Ik weende niet toen ik u zag,
Hetgeen daar lag,
Het scheen zoo ver en vreemd,
En 'k wist nog niet dien eersten dag
De leegheid dezer leemt.

Maar 'k weet, dat ik u missen zal
In 't klein getal
Der vrienden, die ik vond,
Het was zoo'n oude vriendschap al,
Die tusschen ons bestond.

En nu ik in de droefenis
Om uw gemis
Den weemoed wedervind,
Dat mij in u ontvallen is
Eén, die mij kende als kind...

Heb ik heel even zacht geschreid,
Het was de tijd,
Voor u om heen te gaan -
Maar, ach! dat gij gestorven zijt
Doet wèl weemoedig aan.

In Memoriam P.D. Ch. d.l. S.

Ik ween om woorden, die onuitgesproken bleven,
Woorden van troost en deernis met uw leed,
Van dank voor 't geen gij waart en voor mij deedt,
Van teederheid, die ik verlangde u te geven,
Doch nooit heb uitgezegd of neergeschreven
Uit schroom voor 't groote woord, die 't ware
 [word verreed...
Ik ween om woorden die onuitgesproken bleven,
Om al, wat ik verzwegg - en gij niet weet.

Aan H. v.d. W.-K.

Ik durf met mijn denken
Uw smart niet genaken,
Niet aan te raken
Uw droefenis;
Hetgeen mij zou troosten,
Licht zou het u krenken
Het teerste en brooste
Dat in u is.

Ik zie uw verklaarde,
Uw stilfijne trekken,
Die, wat zij bedekken
Aan wanhoop en strijd,
Verheerlijkt belijden
En dankbaar aanvaarden
Het gevensbereide,
Dat in ons schreit.

Rozenboompje.

Als de zon des avonds daalt
Staat mijn rozenboom vol rozen
Nog in 't avondlicht te blozen,
Dat zijn kruintje overstraalt.

't Boompje bloost en bloeit en blinkt
In het midden van mijn gaarde,
Waar rondom de duistrende aarde
Reeds in schemering verzinkt.

's Avonds in mijn rozenhof
Blijft het avondlicht gevangen
In de duizend roosjes hangen,
Roodend roos en rozelof.

Sinds ik het weet...

Sinds ik het weet - ik weet het wel, ofschoon
Nog onder ons angstvallig wordt ontweken,
Het booze woord te noemen, dat bij 't spreken
Licht ruw of wat onzuiver klinkt van toon, -

Sinds ik het weet, werd mij de overvloed,
De schoonheid en de zoetheid aller dingen,
Die mij alom omgeuren en omringen,
Nog wèl zoo liefelijk en wèl zoo zoet,

Sinds ik het weet, schijnt mij de atmosfeer
Doorwasemd en doorgeurd van zoele togen,
Het is of ieder zintuig en vermogen
Nog fijner werd en scherper dan weleer,

Sinds ik het weet, treed ik, wien ik ontmoet,
Den vreemden en den vrienden op mijn wegen,
Ontroerder en vertrouwelijker tegen,
En 'k groet ze met een vriendelijker groet,

Sinds ik het weet, is God mij meer nabij
En vaak, in d'ernst van 't aardsche spel verloren,
Zoo ernstig en zoo diep als ooit te voren,
Gevoel ik plots Gods glimlach over mij.

Moeder.

Moeder naar wier liefde mijn verlangen
Sinds mijn kinderjaren heeft geschreid,
Ach, hoe zult gij mij zoo straks ontvangen
Na den langen scheidingstijd?

Zult gij me aanstonds als uw kind begroeten,
Als 'k ontwaken zal uit mijnen dood?
Zal ik nederknielen mogen voor Uw voeten
Met mijn hoofd in uwen schoot?...

Maar wat dan? Wat zult gij tot mij zeggen,
Bij het ver gegons van de engelenschaar,
Als ge uw jonge, blanke hand zult leggen
Op dit oude, grijze haar?

Afscheid.

Eén oogenblik voor het voorbije leven
Als voor 't bewogen spiegelvlak te staan
Van rimplend water, dat met stadig beven,
Het beeld, eer het tot stand komt, doet vergaan,
Den vorm te zien, die in het water drijft,
Onzuiver zoo van kleuren als contouren,
Die, vluchtig bij het allerlichtst beroeren,
Geen wezen heeft, dat in zichzelf beklijft...

En heen te gaan - en niets dat achterblijft
Dan dingen, die wij meenden te bezitten,
En niet ons eigen waren, die als klitten
Nog hechten in de plooiën van ons kleed,
Maar die wij van ons doen, zooals we leed
En bitterheid en zorgen van ons deden,
Als niet van ons, als dingen van 't verleden...

Een oogwenk voor het vlottend watervlak te staan
En naar 't verwarde spiegelbeeld te staren,
Dat nog de trekken draagt, die de onze waren,
En stil en eenzaam heen te gaan.

Moritura te salutat.

Dit zijn Uwe wegen,
Ook de mijne? 'k weet het niet, mijn God,
Al mijn wenschen en begeerten zwegen,
Toen Gij tot mij spraakt, ik sprak niet tegen,
Ik aanvaardde Uw gebod.

Of mijn hart dit wilde?
'k Heb niet naar het schreien van mijn hart gevraagd.
Toen Uw glimlach mijne ziel doortilde
En mijn glimlach gloren deed, verstilde
't Al in mij, dat schreit of klaagt.

Dit zijn Uw gedachten,
Ave, Heer, U groet die sterven gaat.
Dat het ja van hare stille nachten
En het amen harer dagen door geen klachte
Worde ontheiligd en geschaad.

Doods nadering.

1.

Is dit, o Heer, dit oppervlakkigheid,
Dat ik mijn uren en mijn dagen
Zoo onbezorgd en zonder veel te vragen
Zoo ongeveer als vroeger slijt?
Alleen wat machtelooser en wat zwakker
En zonder levenstaak en levensstrijd -
Des morgens word ik zonder plichten wakker
En hul mij aanstonds in mijn eenzaamheid.
Dan komen vrienden die mij wat verwennen
En meren aan mijn oever hunne boot,
Wij spreken van het leven, dat wij kennen
Met luider stemme en zachter van den dood.
Dan gaan zij heen en eenzaam blijf ik achter...
Ik weet niet, is dit oppervlakkigheid,
Dat niet mijn stem nog stiller werd en zachter
En sprak van U en Uwe heerlijkheid?

2.

Mijn uren gaan voorbij gelijk het zand,
Dat langzaam door de dichte vingers vliet
En wegvloeit uit de vastgesloten hand;
Als water, dat ik dronk, maar proefde 't niet.
Ik weet niet of zij bitter zijn of zoet,
Ik weet niet, of het zachtkens in mij schreit,
Of in mij lacht - het zingen van mijn bloed,
Het klinkt zoo stil, en 't ver geruisch zoo zoet
Heer, van Uw eeuwigheid.

3. - (Naar R.M. Rilke).

Wij mogen U niet eigenmachtig beelden,
Gij Scheemrende, waaraan de dag ontsteeg.
We ontleenen aan dezelfde kleurenweelde,
Waarmede men Uw beeld vanouds penseelde,
Den glans, waarmee de heilige U verzwieeg.

Wij bouwen beelden van U op als wanden,
Zoodat reeds duizend muren om U staan,
Want U verhullen onze vrome handen,
Zoodra U onze harten opengaan.

4.

Ik vroeg: Is dit lichtzinnigheid in mij,
Dat ik niet angstig of bedroefd kan wezen
Van wege mijne zonde, noch met vreeze
Tot U, o Heer, om schuldvergeving schrei?
Ik kende vroeger toch besef van schuld
En schreide vaak tot U om schuldvergeving,
Hoe is het, dat de dood dan niet met beving,
Doch met zijn groote stilte mij vervult?

Toen lachte God en sprak: Toen Gij daareven
Al wat ik nam, vrijwillig hebt gegeven,
Toen gaaft gij in de gulheid van uw bod
Mij ook uw smarten, ook uw levenswonden...

In 't leven is de zonde onze zonde
Maar in den dood is ze Uwe zaak, mijn God.

Zoermorgen. Rondeel.

Aanstands, toen ik wakker werd,
Scheen de zon mij in de ruiten
En de vogeltjes daarbuiten,
Van nabij en in de vert,

Sloegen, 't bekje opgesperd,
Aan het zingen en het fluiten,
- Aanstands, toen ik wakker werd -
Dat de engelen met hun luiten

Niet zoo vrij en onbened, -
- Als de dooden 't oog ontsluiten -
Hunne vreugde kunnen uiten
In het hemelsche concert,
Als de vogeltjes daarbuiten
Aanstands, toen ik wakker werd.

Annunciatie.

Ik hoorde uw voetstap naadren op het pad,
 Ik wachtte, en zag u na een korte pooze.
 - Hoe geurden 't dennenboschje en de rozen! -
 Toen gij mijn open woning binnentradt.

Gij waart dien avond, toen gij tot mij kwaamt,
 O Dood, niet overmoedig, niet vermetel,
 En toen gij plaats naamt in mijn zachten zetel,
 Gelijk een knaap zoo schuchter en beschaamd.
 'Ik kom misschien wat laat en ongelegen?
 Maar God heeft mij gezonden met een last.'
 Ik sprak: 'Wie tot mij komt van Zijnentwege
 Is mij ten allen tijde een lieve gast.'
 Ik bood u spijs, ik dronk met u den wijn.
 Toen spraakt gij vragend, en uw oogen zagen
 De mijne niet, naar de uwe opgeslagen,
 Maar staarden peinzend in den avondschijs:
 'Ik weet, dat ge u een woning hebt gebouwd,
 Die gij zoo juist van plan waart te betrekken?...
 Dat gij de taak, door God u toevertrouwd
 Ten laatste aan uzelve woudt ontdekken,
 Als gij uw eigen leven leven zoudt?'...
 Maar met een glimlach sprak ik snel en stil:
 'Kwaamt gij, o Dood, mij van mijn plannen spreken?
 Spreek en verkondig mij des Meesters wil.'
 Toen stondt gij op, toen gaaft gij mij het teeken,
 Waarmede gij de uwen wijdt, o Dood. -

Ik deed u even later uitgeleide,
Ik zag u duister in het avondrood
Verdwijnen in de duisternis der heide.
En keerde huiswaarts langs het kiezelpad,
Ik sprak niet 'goede Dood', ik sprak niet 'booze',
Maar 't dennenboschje geurde, en de rozen,
En 'k had het leven nooit zoo lief gehad.

De avond is gekomen.

Het licht werd weggenomen,
Dat over de aarde lag.
Reeds duisteren de boomen -
De avond is gekomen,
En 't was nog klare dag!

De zon had hare stralen
Den rijpen zomernoen
Rechtstandig neer doen dalen,
Met oogsten en binnenhalen
Had ik nog veel te doen.

Toen is mijn zon gezonken
Voor goed en onverwacht,
De bleeke sterren dronken
Het hemellicht en blonken
En bloeiden in den nacht.

Ik zag het vreemd gebeuren,
De handen in de schoot,
En even moest ik treuren,
Om 't sterven en verkleuren
Van 't gloeiend avondrood.

Maar, dacht ik, God zal zorgen
Voor 't geen te velde staat,
Wat mòet, dat wòrdt geborgen,
Zoo niet vandaag, dan morgen,
Als Hij aan d'arbeid gaat.

Toen heb ik mij tevreden
Tot rusten neergeleid.
Wat nood, zoo hier beneden
Mijn handen 't werk niet deden?
Wat scha voor de eeuwigheid?

De dood als verlosser.

Kom nu met uw donker, diep erbarmen,
Eindelijke Dood.
Laat dit pijnlijk lichaam in uw armen
Rusten als het kind op moeders schoot.
Laat mij veilig door de schaduw uwer groote
Vleugelen gedekt
Slapen gaan, het moede oog gesloten
En het lichaam pijnloos uitgestrekt.

Gods tegenwoordigheid.

Wanneer ik mij, o Alomtegenwoordige, het meest Uw tegenwoordigheid bewust was,
En ik U om en in mij wist, Gij, die het groot heelal met Uwe tegenwoordigheid vervult -
In Uw bijzijn, mijn God, bezat ik U het minst.

Doch, wanneer ik Uw afzijn gevoelde als dat van een verren vriend,
En mijn liefde en verlangen naar U uitgingen om Uw zoekende liefde te ontmoeten,
Tot het mij werd, o mijn Beminde, of onder de talloze scharen, die Gij lief hebt, geen ziel zoo
begenadigd ware door Uwe goddelijke min,
En Gij de gansche creatuur rondom vergeten hadt, om U alleen tot mij te keeren -
Zoo gevoelde ik mij, o mijn God, het gelukkigst in Uw liefde.

Is het mogelijk, U nog volmaakter te bezitten?
In Uw tegenwoordigheid te treden en niet de oogen met de handen te verhullen, waar zelfs de
heilige engelen zich met vleugelen het aanschijn dekken voor U, o aller glansen Majesteit?
Moet niet, wie God ziet, sterven?
Zoo laat mij sterven, mijn God, wanneer heb ik ooit naar Uw eeuwige zaligheid gevraagd?

[Ist alles Weinen]

Ist alles Weinen nicht ein Klagen?
Und alles Klagen nicht ein Anklagen?
Nietzsche.

Onlangs, en ons lichte schertswoord spreidde
Vreugdeglans om 't leed, waarvan ik sprak,
Was het plots of diep in u iets schreide
En de gaafheid onzer stemming brak.

‘Hebt gij dan voor mij slechts scherts en lachjes,
Niet de weelde van één klacht of traan?’
‘Immers ook voor God niet,’ sprak ik zachtjes
En ik keek u lichtverwonderd aan.

‘Wilt gij ook voor Hem uw droefheid dragen
Trotsch en eenzaam,’ zoo verweet gij mij.
‘Ligt geen aanklacht, lief, in alle klagen?’
Was mijn wedervraag. Toen zwegen wij.